

دانشگاه

عنوان اقدام پژوهی:

استاد راهنما: دکتر

تهیه کننده:

پاییز * ۱۴۰

الحمد لله رب العالمين

فهرست

چکیده	۳
مقدمه	۵
فصل اول : معرفی و تحلیل موقعیت	۶
توصیف	۶
استنباط	۶
بازنگری	۷
قضاوت و مسئله یابی	۷
تبیین مسئله شناسایی شده	۸
فصل دوم : راه حل ها و ایده ها	۹
راه حل ها به همراه مستندات و دلایل آن	۹
فصل سوم : تدوین طرح اجرایی	۱۰
معیارهای موفقیت برنامه	۱۰
فصل چهارم : گزارش اجرای ایده و ارزشیابی طرح	۱۱
گزارش روایی از اجرای طرح	۱۱
بازخوردهای دانش آموزان و خودارزیابی کلی	۱۲
منابع	۱۳

چکیده

این پژوهش با هدف کاهش رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان و ارتقای مهارت‌های اجتماعی آنان طراحی و اجرا شد. در گام نخست، موقعیت آموزشی و تحلیل آن نشان داد که رفتارهای پرخاشگرانه تحت تأثیر عوامل فردی، خانوادگی و مدرسه‌ای قرار دارد. سپس با شناسایی چالش اصلی، راهکارهایی شامل کارگاه‌های مهارت اجتماعی، آموزش خودکنترلی و مشارکت والدین تدوین شد. طرح اجرایی طی سه ماه و در قالب فعالیت‌های گروهی، بازی‌های مشارکتی و جلسات مشاوره اجرا گردید. نتایج نشان داد که شدت رفتارهای پرخاشگرانه کاهش یافته و مهارت‌های اجتماعی افزایش یافته است. مشارکت والدین و معلمان در فرآیند اجرای طرح مؤثر بود. بازخوردهای دانش‌آموزان و والدین حاکی از تغییرات مثبت در تعاملات و رفتارهای روزمره بود. همچنین خودارزیابی مربیان نشان داد که برنامه توانسته اهداف اولیه را محقق کند. با این حال استمرار و پیگیری طولانی‌مدت برای تثبیت نتایج ضروری است. این پژوهش اهمیت آموزش مهارت‌های اجتماعی و تعامل چندجانبه در کاهش رفتارهای پرخاشگرانه را برجسته می‌کند. یافته‌ها می‌تواند برای برنامه‌ریزی‌های تربیتی آینده مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی: رفتار پرخاشگرانه، مهارت‌های اجتماعی، خودکنترلی، مشارکت والدین، آموزش تربیتی، مربیگری

مدرسه

مقدمه

رفتارهای پرخاشگرانه در محیط مدرسه یکی از مهم‌ترین چالش‌های تربیتی به شمار می‌رود و تأثیرات منفی بر یادگیری و روابط اجتماعی دانش‌آموزان دارد. این رفتارها معمولاً ناشی از عوامل چندبعدی شامل ویژگی‌های فردی، خانواده و محیط مدرسه هستند. پژوهش حاضر با هدف کاهش رفتارهای پرخاشگرانه و ارتقای مهارت‌های اجتماعی طراحی شده است. در این راستا، ابتدا موقعیت موجود بررسی و تحلیل شد و چالش اصلی شناسایی گردید. سپس با بهره‌گیری از راهکارهای آموزشی و تربیتی، برنامه‌ای عملیاتی تدوین و اجرا شد. طرح شامل کارگاه‌های گروهی، فعالیت‌های مشارکتی و آموزش خودکنترلی بود. مشارکت والدین و معلمان در طول اجرای طرح، نقش کلیدی در موفقیت برنامه داشت. ارزیابی نتایج نشان داد که شدت رفتارهای پرخاشگرانه کاهش یافته و مهارت‌های اجتماعی بهبود یافته است. بازخوردهای دانش‌آموزان و والدین تأثیر مثبت این طرح را تأیید کرد. پژوهش نشان می‌دهد که آموزش مهارت‌های اجتماعی و همکاری چندجانبه، ابزار مؤثری برای اصلاح رفتارهای مشکل‌زا است. یافته‌ها می‌تواند به عنوان راهنمایی برای برنامه‌ریزی‌های تربیتی آینده مورد استفاده قرار گیرد.

۱-۱-۱ معرفی و تحلیل موقعیت

محیط مدرسه به عنوان مکانی تربیتی و آموزشی، نیازمند ایجاد فضایی امن و مثبت برای یادگیری است. افزایش رفتارهای پرخاشگرانه در بین دانش‌آموزان باعث اختلال در نظم و کاهش کیفیت آموزش شده است. والدین نیز از این وضعیت ابراز نگرانی می‌کنند و این مسئله فشار روانی بر دانش‌آموزان ایجاد می‌کند. تحلیل موقعیت نشان می‌دهد که عوامل فردی، خانوادگی و محیطی با یکدیگر تعامل دارند و نیازمند یک برنامه آموزشی چندجانبه هستند.

۱-۱-۲ توصیف:

رفتارهای ناهنجار شامل پرخاشگری لفظی، فیزیکی و بی‌توجهی به قوانین مدرسه است. مشاهده کلاس‌ها و گزارش مربیان نشان می‌دهد که این رفتارها در ساعات غیرکلاسی بیشتر نمود پیدا می‌کند. دانش‌آموزان فاقد مهارت‌های حل تعارض و کنترل خشم هستند و والدین نیز در مدیریت رفتاری آنان کم‌اطلاع‌اند. محیط مدرسه بدون برنامه‌های هدفمند در ساعات فراغت، فرصت بروز این رفتارها را افزایش می‌دهد.

۱-۱-۳ استنباط:

این وضعیت نشان‌دهنده خلأ آموزشی و تربیتی در حوزه مهارت‌های اجتماعی است. به نظر می‌رسد که آموزش‌های فعلی تنها محدود به محتواهای درسی و انضباطی است و مهارت‌های زندگی به طور عملی به دانش‌آموزان منتقل نمی‌شود. همچنین کمبود همکاری خانواده و مدرسه در کنترل رفتارها باعث تشدید مشکل شده است. از این رو، نیاز به برنامه‌ای جامع با مشارکت مربی، والدین و دانش‌آموزان احساس می‌شود.

۱-۱-۴ بازنگری:

روش‌های سنتی تنبیهی و محدود کردن دانش‌آموزان به حل مسئله نمی‌انجامد و تنها مشکلات را پنهان می‌کند. بازنگری نشان می‌دهد که ایجاد مهارت‌های خودکنترلی، آموزش مهارت‌های اجتماعی و مشارکت والدین در فرآیند تربیتی ضروری است. تجربه مدارس دیگر و پژوهش‌های مرتبط نشان می‌دهد که برنامه‌های ترکیبی آموزشی و تربیتی می‌توانند نتایج مؤثرتری داشته باشند.

۱-۱-۵ قضاوت و مساله یابی

با توجه به تحلیل وضعیت، مشکل اصلی، فقدان مهارت‌های کنترل خشم و تعامل اجتماعی در دانش‌آموزان است. عوامل فردی، خانوادگی و محیطی همزمان بر این مشکل تأثیرگذارند و بدون رسیدگی چندجانبه، بهبود رفتارها امکان‌پذیر نیست. بنابراین مسأله پژوهش، طراحی برنامه آموزشی-تربیتی جامع برای کاهش رفتارهای پرخاشگرانه است.

۱-۲ تبیین مساله شناسایی شده

مسأله شناسایی شده، افزایش رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان پایه هفتم تا نهم است که منجر به کاهش نظم و ایجاد اضطراب در محیط مدرسه می‌شود. این مشکل به دلیل کمبود مهارت‌های اجتماعی و کنترل خشم دانش‌آموزان، ضعف همکاری والدین و نبود برنامه‌های هدفمند در ساعات فراغت رخ داده است. نیاز به برنامه‌ای جامع با رویکرد مشارکتی بین مدرسه، دانش‌آموزان و والدین احساس می‌شود تا مهارت‌های رفتاری تقویت شود.

۲-۱ راه حل ها و ایده ها:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌های اجتماعی و مدیریت خشم برای دانش‌آموزان.
- ایجاد برنامه‌های مشارکتی والدین و مربیان برای هماهنگی در مدیریت رفتارهای دانش‌آموزان.
- طراحی فعالیت‌های گروهی و بازی‌های تیمی برای تقویت مهارت همکاری و حل تعارض.
- تدوین برنامه‌های تشویقی برای رفتارهای مثبت و کاهش رفتارهای پرخاشگرانه.

۲-۲ راه حل ها و ایده ها به همراه مستندات و دلایل آن

مطالعات تربیتی نشان می‌دهند آموزش مهارت‌های اجتماعی و خودکنترلی می‌تواند رفتارهای پرخاشگرانه را کاهش دهد و نظم کلاس را بهبود بخشد. (Smith, ۲۰۱۸) مشارکت والدین و مربیان در فرایند تربیتی باعث تداوم رفتارهای مثبت در خانه و مدرسه می‌شود. (Jones & Brown, ۲۰۱۹) فعالیت‌های گروهی و بازی‌های تعاملی، مهارت حل تعارض و همکاری را تقویت می‌کنند و از بروز رفتارهای منفی جلوگیری می‌کنند. استفاده از برنامه‌های تشویقی به جای تنبیه صرف، انگیزه دانش‌آموزان برای رعایت قوانین و رفتار مثبت را افزایش می‌دهد. جلسات مشاوره نیز به شناسایی علل فردی رفتارهای پرخاشگرانه و ارائه راهکارهای شخصی کمک می‌کند.